МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ

Кафедра видавничої справи та редагування

Кваліфікаційна робота

освітнього рівня «бакалавр»

на тему: **ЖАНРОВО-ТЕМАТИЧНА ПАРАДИГМА СУЧАСНИХ ДИТЯЧИХ ВИДАНЬ**

Виконала: студентка 4 курсу,
групи 6.0611-рвд-з-с3
спеціальності «Журналістика» освітньо-професійної програми «Редакторсько-видавнича діяльність і медіамоделювання»
Н. Р. Чубовська
Керівник к. н. із соц. ком., доц.
Микитів Г.В.
Рецензент к.філол.н., доц.
Романюк Н.В.

Запоріжжя – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет журналістики
Кафедра видавничої справи та редагування
Освітньо-кваліфікаційний рівень **бакалавр**
Спеціальність – **061 Журналістика**
Освітньо-професійна програма – **«Редакторсько-видавнича діяльність і медіамоделювання»**

ДО ЗАХИСТУ ДОПУЩЕНА

Завідувач кафедри
_____Плеханова Т. М.

«____»_____2025 року

ЗАВДАННЯ
НАКВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

ЧУБОВСЬКІЙ НЕЛЛІ РОМАНІВНІ

1. Тема роботи (проекту): **Жанрово-тематична парадигма сучасних дитячих видань,**
керівник роботи Микитів Галина Володимирівна, к. наук із соц. ком., доцент затверджені наказом ЗНУ від «7» листопада 2024 року № 1782-с
2. Термін подання студентом роботи (проєкту): **16 травня 2025 р.**
3. Вихідні дані до роботи (проекту): Ватаманюк Г. П. Художня література як засіб формування духовного світу дитини. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського держ. університету. Серія педагогічна*. Вип. XIII. Кам'янець–Подільський, 2007. С. 237–240; Єфімов О. Спогад з поглядом в майбутнє. *Дитяча література – вчора, сьогодні, завтра. Літературна Україна.* 2001. С. 27–29.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, як потрібно розробити): 1) обґрунтувати теоретичні засади дослідження дитячої книги; 2) окреслити особливості формування дитячих видань; 3) з'ясувати засоби формування жанрово-тематичної парадигми дитячих книг; 4) виявити тенденції розвитку сучасної дитячої книги.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) немає

6. Консультації розділів роботи (проєкту):

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Микитів Г. В., доцент	грудень 2024 р.	грудень 2024 р.
Розділ 1	Микитів Г. В., доцент	січень 2025 р.	січень 2025 р.
Розділ 2	Микитів Г. В., доцент	лютий 2025 р.	лютий 2025 р.
Висновки	Микитів Г. В., доцент	березень 2025 р.	березень 2025 р.

7. Дата видачі завдання 07.11.2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Формування і затвердження теми	Листопад 2024 р.	виконано
2.	Складання плану роботи, опрацювання джерел	До 15 листопада 2024 р.	виконано
3.	Написання вступу	До 20 грудня 2024 р.	виконано
4.	Написання першого розділу	До 26 січня 2025 р.	виконано
5.	Написання другого розділу	До 24 лютого 2025 р.	виконано
6.	Написання висновків та	До 28 березня 2025 р.	виконано
7.	Складання й оформлення списку літератури	До 12 квітня 2025 р.	виконано
8.	Завершальне оформлення роботи	До 02 травня 2025 р.	виконано
9.	Проходження нормоконтролю	До 20 травня 2025 р.	виконано
10	Рецензування роботи	До 23 травня 2025 р.	виконано

Студент Н.Р. Чубовська

Керівник роботи (проєкту)_____ Г.В. Микитів

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер_____Г.В. Микитів

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота бакалавра: «Жанрово-тематична парадигма дитячих видань» 52стор., 35 джерел.

Мета роботи–дослідження засобів формування жанрово-тематичної парадигмисучасних дитячих книг.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

1) обґрунтувати теоретичні засади дослідження дитячої книги;

2) окреслити особливості формування дитячих видань;

3) з'ясувати засоби формування жанрово-тематичної парадигми дитячих книг;

4) виявити тенденції розвитку сучасної дитячої книги.

Об'єкт дослідження – книги для дітей: літературні казки Олександра Дерманського «Король буків, або Таємниця Смарагдової Книги» (2017), «Коли Онисько був малесенький» (2017); Марини Павленко «Русалонька з 7–В, або прокляття роду Кулаківських» (2011), казкова повість «Домовичок з палітрою» (2007); твори Івана Андрусяка «Стефа та її Чакалка» (2016) «Півтора бажання, або Казки з Ялосоветиної скрині» (2007).

Предмет дослідження –засоби формування жанрово-тематичної парадигми сучасних дитячих книг.

Методи дослідження – задля забезпечення комплексного аналізу дитячої літератури в дипломній роботі було використано такі методи як, порівняльно-історичний, структурний, семіотичний.

Наукова новизна – роботи полягає у дослідженні думки науковців щодо тематичних особливостей, систематизації наукових досліджень, які стосуються сучасної книги для дітей та зокрема її тематичних особливостей.

Сфера застосування –результати дослідження можуть бути використані при проведенні позакласних виховних занять у бібліотеках співробітниками закладу; застосовуватись на уроках читання, заняттях груп продовженого дня вчителями початкової та середньої школи; соціально-виховній роботі практичного психолога та соціального педагога; для популяризації читання серед дітей та молоді; при написанні рефератів і курсових робіт здобувачів освіти спеціальності «Журналістика».

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА, КНИЖКА, ЖАНР, ТЕМА, ТВОРИ, КАЗКИ, ОПОВІДАННЯ

ЗМІСТ

Завдання на кваліфікаційну роботу 2
Реферат 4
Вступ 6
Розділ 1. Теоретико-методологічні засади дослідження української дитячої літератури 9
1.1 Історія розвитку дитячої книжки в Україні 9
1.2 Класифікаційна характеристика дитячих книг 16
1.3 Вимоги до оформлення дитячих книг 21
Розділ 2. Засоби формування жанрово-тематичної концепції сучасної української дитячої книги 26
2.1 Перспективи розвитку сучасних дитячих видань 26
2.2 Жанрово-тематичні особливості сучасних українських видань 33
Висновки 38
Список використаних джерел 40
Додаток А.1 44
Додаток А.2 45
Додаток А.3 46
Додаток А.4. 47
Додаток А.5 48
Додаток А.6 49
Додаток Б 50
Додаток В 51
Декларація академічної доброчесності 52

ВСТУП

Сучасна українська дитяча література демонструє значні досягнення, спираючись на багату історичну традицію та динамічно розвиваючись у різноманітних жанрах і тематиках. Проте, незважаючи на це, дитячі видання досі залишаються частково поза увагою широкої аудиторії, особливо серед юних читачів. Це зумовлює необхідність детальнішого вивчення творчості сучасних українських дитячих письменників, звертаючи увагу на специфіку їхніх творів, жанрові пріоритети, редакторські особливості, а також на труднощі й можливості популяризації дитячої літератури для молодших вікових груп.

Через аналіз основних науковців та дослідників, таких як: Г. Сабат, що окреслює літературну казку як фантастичний твір авторської художньої творчості, Л. Дерези, а також дослідниці дитячої літератури О. Гальчинської, що стверджує, що дитяча книга є особливим інформаційним матеріалом, який розробляється сучасними дизайнерами з метою не лише задовольнити освітні цілі, а також є важливим інструментом для пізнавання навколишнього світу загалом, для науковця О. Прокопчук і згідно з думкою більшості науковців у поданій роботі слід більш детально розглянути важливі фактори сучасної дитячої книги у жанрово-тематичному аспекті для дітей молодшого шкільного віку. Адже так часто бракує досліджень, присвячених жанрово–тематичній специфіці дитячої літератури, аналізу особливостей створення героїв, що є ключовими для формування інтересу юної аудиторії. Крім того, в процесі аналізу дитячих видань потрібно враховувати рівень пізнавальних можливостей дітей, що висуває додаткові вимоги до структурних і мовностильових особливостей тексту. Враховуючи ці фактори, актуальність даної роботи зумовлена необхідністю ретельного аналізу жанрово-тематичної парадигми сучасної дитячої літератури.

У аналізі сучасної української дитячої літератури необхідно враховувати рівень дитячих знань, що означає – мати специфічну складову тексту. Тому

актуальність роботи зумовлена необхідністю якомога ретельно дослідити особливості жанрово-тематичного діапазону української дитячої літератури.

Мета роботи–дослідження засобів формування жанрово-тематичної парадигми сучасних дитячих книг.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

1) обґрунтувати теоретичні засади дослідження дитячої книги;

2) окреслити особливості формування дитячих видань;

3) з'ясувати засоби формування жанрово-тематичної парадигми дитячих книг;

4) виявити тенденції розвитку сучасної дитячої книги.

Об'єкт дослідження – книги для дітей: літературні казки Олександра Дерманського «Король буків, або Таємниця Смарагдової Книги» (2017), «Коли Онисько був малесенький» (2017); Марини Павленко «Русалонька з 7–В, або прокляття роду Кулаківських» (2011), казкова повість «Домовичок з палітрою» (2007); твори Івана Андрусяка «Стефа та її Чакалка» (2016) «Півтора бажання, або Казки з Ялосоветиної скрині» (2007).

Предмет дослідження –засоби формування жанрово-тематичної парадигми сучасних дитячих книг.

Методи дослідження – задля забезпечення комплексного аналізу дитячої літератури у кваліфікаційній роботі було використано такі методи як, порівняльно-історичний, що був використаний у розділі дослідженні історії розвитку дитячої книги в Україні; структурний метод аналізу загалом, а також семіотичний у розділі 1 при вивченні вимог до оформлення дитячих книг.

Наукова новизна – використання нового підходу для багатогранного аналізу жанру і тематики дитячого видання на прикладі конкретних видань.

Практичне значення дослідження– результати дослідження можуть бути використані при проведенні позакласних виховних занять у бібліотеках співробітниками закладу; застосовуватись на уроках читання, заняттях груп продовженого дня вчителями початкової та середньої школи; соціально-виховній роботі практичного психолога та соціального педагога; для

популяризації читання серед дітей та молоді; при написанні рефератів, курсових робіт здобувачів освіти спеціальності «Журналістика».

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний обсяг роботи – 34 сторінки, список використаних джерел включає 35 найменувань.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1.1 Історія розвитку дитячої книжки в Україні

Дитяча література – це особливий спосіб мистецького відображення світу. За своїми функціями та походженням вона пов'язана з фольклором, його ігровою та міфологічною складовими. Літературознавці відзначають також близькість дитячої та масової літератур (формування жанрових канонів, мистецькі засоби).

На сьогодні не збереглося жодної створеної древньою людиною книги, ми не можемо знати ні мови, ні країни, в якій вона народилася, але все одно можемо подякувати нашим давнім предкам за їхні спроби задокументувати основну історію, адже книга – це найнеймовірніший твір людської подоби. В даний час дуже важко уявити своє життя без книги, оскільки вона базує знаннях і розвитку людства [13].

В історії дитячої літератури зазвичай виділяються самі періоди і напрями, як у загальному літературному процесі. Тим не менш, на розвиток дитячої літератури накладають відбиток ставлення до дітей та педагогічні ідеї того чи іншого часу, а також запити найменших та юних читачів.

У «Лексиконі загального та порівняльного літературознавства» дослідниця Л. Сердюк подає таке тлумачення, вважаючи, що «дитяча література – це художні, наукові, науково-популярні твори, які написані для дітей. Найчастіше в це поняття включаються твори «дорослої» літератури, що назавжди ввійшли в коло дитячого читання» [17, с. 149].

Як зазначається в «Літературознавчій енциклопедії», саме дитяча література невіддільна від загального письменницького процесу: вона формується на ґрунті загальної художньої літератури, тобто літератури для дорослих, на основі законів педагогіки й психології і здійснює єдність принципів мистецтва та педагогіки [16].

Перші друковані книги для дітей у світі були видані у XVI столітті. Одна з найвідоміших і перших друкованих книг для дітей називалася «OrbisPictus» (латинською мовою «Зображений світ»). Цю книгу написав та опублікував у 1658 році Йоан Амос Коменський, відомий також як Коменіус. «OrbisPictus» була річково-ілюстрована книга, що містила короткі тексти та зображення предметів, які представляли певні поняття. Й. Коменськийперший у галузі дитячої літератури розробив новий підхід до навчання дітей через візуальні зображення.

Іншою відомою друкованою книгою для дітей є «TheNewEnglandPrimer» (ново англійський первоначальник), видана в Америці в 1690 році. Ця книга містила азбуку, молитви, вірші та моральні настанови для дітей. «TheNewEnglandPrimer» була широко використовуваною в школах Нової Англії і стала першою популярною книгою для навчання дітей в Америці.

Ці дві книги вважаються першими друкованими книгами для дітей у світі та мали значний вплив на розвиток дитячої літератури.

Крім цього, у 1881 році Альберт Ланг де Віньї, французький письменник та ілюстратор, створив серію дитячих книг під назвою «LesalbumsduPèreCastor» (Альбоми Тата Бобра). Ця серія була відома своїми кольоровими ілюстраціями та простими текстами для маленьких читачів.

Слід підкреслити, що саме Йоганну Гутенбергові історія приписує відкриття способу виготовлення друкарських форм із застосуванням рухомих літер, створення ручного словоскладального пристрою для виготовлення відбитків виноградного преса, відкриття рецепта і якості шрифтів та хімічного складу друкарської фарби.

На думку фахівців, Й. Гутенбергвідкрив рецепт друкарського шрифту, яким до XX століття користувалася світова поліграфія: «70 частин свинцю, 25 – олова і 5 – сурми потребував для свого встановлення не однієї спроби» [18, с. 32]. На відміну від усіх попередників, друкарську фарбу, що розчиняли барвники у воді, Й. Гутенберг запропонував виготовляти на олійній основі. У 1450 р. Йоганн Гутенберг у місті Майнці (Німеччина) почав друкувати невеликі книги,

а в 1452 р. завершив чотирирічний видрук Біблії. У своїх книгах він зберіг від рукописної книги форму, елементи, накреслення шрифту, а також залишав вільні місця для вписування заставок, ініціалів та кінцівок.

Особливу увагу варто приділити дитячим книгам, бо дитяче сприйняття відрізняється від дорослого – колір і сюжет можуть бути дуже детальними, насиченими і виступати в тісній зв'язці з деталями в тексті, щоб повніше розкрили світ історії. Картинки можуть зробити читання більш емоційним, а ще навчити отримувати більш широке уявлення про те, що відбувається [14].

Розвиток дитячої книжки саме в Україні має багату історію, яка починається з давніх часів. Ось кілька ключових етапів розвитку дитячої літератури в Україні:

1. Середньовіччя та ранньомодерна епоха: українські народні казки, легенди та пісні передавалися усно з покоління в покоління. Проте, писемні зразки дитячої літератури почали з'являтися з появою друкарства в Україні у XVI–XVII століттях. Перші друковані книги для дітей були зазвичай релігійного характеру та включали молитви, моральні вказівки та народні оповідання.

2. Національне відродження: у XIX столітті під впливом руху національного відродження та зростання освіти в Україні з'явилися перші книги для дітей, присвячені українській культурі та національній історії. Такі письменники, як Григорій Квітка-Основ'яненко та Іван Нечуй-Левицький, створювали казки, легенди та історичні оповідання для молодших читачів.

3. Соціалістичний період: після революції 1917 року та установлення радянської влади в Україні, дитяча література стала інструментом ідеологічного впливу. В цей період було створено багато книжок, які просували комуністичні ідеали та виховували піонерів та комсомольців.

4. Пострадянський період: після отримання незалежності Україною в 1991 році, дитяча література пережила новий етап розвитку. Виникли нові видавництва, які спеціалізувалися на дитячій літературі, а українські автори активно створювали нові книжки для дітей. Багато з цих книг мають національну спрямованість та відображають українську культуру, традиції та історію.

Першою друкованою кириличним шрифтом книжкою для дітей в Україні вважають «Буквар» Івана Федорова, виданий у 1574 році у Львові.

До середини XVII століття діти читали (ті, хто вмів читати) за рідкісним винятком, переважно те ж саме, що й батьки. Протягом цього часу коло дитячого читання в основному зводилося до Біблії, хоча друкувалося чимало призначених для дітей книг релігійного змісту.

Разом із змінами з'явилися як нові автори, так і взагалі забуті. Однак, як стверджує В. Вздульська: «Так і не відбулося повноцінної ревізії застарілих практик письма, старі ідеології живуть паралельно з новими, різні генерації авторів мають кардинально протилежні погляди на письмо для дітей» [5, с. 62]. Саме через це українська дитяча література й донині вкрай суперечлива й неоднорідна. За таких умов обов'язковою є потреба не лише коментарів щодо авторів і текстів цього непростого періоду, але й характеристики сюжетів, а також жанрів, образів та їх поетики загалом.

Через історичні умови друк дитячих освітніх видань на центральних землях та Сході України розпочався пізніше. Першим і єдиним українським дитячим виданням на українських землях був журнал «Молода Україна» – щомісячний додаток до часопису «Рідний край».

Він видавався у Києві в 1906 р. і 1908–1912 рр., а в 1912 р. друкувався й у Гадячі на Полтавщині. Видавцем і редактором була Олена Пчілка. Загалом вийшло всього 64 номери журналу [8, с. 21]. Його роль у патріотичному вихованні молодого покоління була дуже великою, тому редактор ретельно добирала художні твори для юних читачів. У часописі друкували свої твори відомі й маловідомі письменники: Х. Алчевська, Грицько Григоренко, Б. Грінченко, М. Ішуніна, Н. Кибальчич, С. Мартос, О. Олесь, О. Романова, М. Старицький, Л. Старицька-Черняхівська, В. Тарноградський, Леся Українка, М. Фон-Рендель, С. Черкасенко й ін.

Виключно новий розділ друкарства в Україні відкрив Харківський університет. Так, перед офіційним його заснуванням розпочалася підготовка до створення друкарні. З 1804 року, з ініціативи фундатора університету

В. Каразина було придбано чотири друкарські верстати, матриці для 12 кириличних і трьох латинських шрифтів, численні інші матеріали, крім того, ляйпцізькій словолитній фірмі Брайткопфа і Гертеля замовлено матриці не тільки літер, але й цифр, математичних і календарних знаків, нот.

Більшість видань університетської друкарні було наукових, а також навчальних посібників. Особливо слід відзначити видання українською мовою п'єс І. Котляревського «Наталка Полтавка» (1838) і «Москаль-чарівник» (1841), посмертне повне видання «Енеїди» у шести частинах (1842). Надруковані були також твори Квітки-Основ'яненка «Шельменко – волосний писар» (1831), «Сватання» (1836–1840), «Гануся» (1840), та інші. Починаючи з 1812 р., у друкарні виходили численні періодичні видання, до прикладу: газета «Харківський тижневик», часописи «Харківський Демокріт», «Український вісник», «Харківські звістки», «Український журнал», збірники «Український альманах», «Українська збірка». В них переважно була українська тематика, проте україномовні тексти (вірші і переклади Петра Гулака-Артемовського) належали до винятків.Безпосередньо піднесення освітніх видань прискорила діяльність недільних шкіл. Саме так, у Києві на Подолі в 1859 році відкрилася перша недільна школа. Протягом 1859–1862 рр. в Україні їх діяло понад 110. Недільні школи підтримували діячі культури і видавали підручники для них. Так видав і П. Куліш – «Граматику», О. Кониський – «Шотницю» [1, с. 129]. Відомий педагог К. Ушинський видав підручники «Дитячий світ» (1861) та «Рідне слово» (1864). У «Рідному слові» К. Ушинський використав 366 прислів'їв і приказок, 62 загадки, 51 байку, 32 народні казки, 22 народні пісні, 7 скоромовок, а також твори, у тому числі й свої, близькі за Н. М. Миколаєнко «Дитячі освітні видання: історія та класифікація» 36 змістом і формою до народних.

Осередком становлення української дитячої періодичної періодики можна вважати «Домову шкілку» за редакцією Юліана Вислобоцького, яка з'явилась у 1854 р. як додаток до рядового часопису «Вістник», що видавався у Відні для «русинів австрійської держави». Часопис друкували два роки (до 1856 р.), і також він став першоосновою дитячої періодичної преси України. У виданні

пропонувалися байки, казки, вірші, оповідання, невеликі статті. І за своїм характером, і за тодішньою потребою воно було призначене одночасно для селянства і дітей [23, с. 125].

Звісно, питань щодо сучасної дитячої літератури велика кількість. Але, дехто з науковців вважає, «ілюзорною» динаміку розвитку української сучасної дитячої книги. Аргументується це тим, що хоч і звучать прізвища талановитих авторів, як от Марини Павленко, Лесі Мовчун, Олександра Дерманського, Марини Рибалко, Галини Пагутяк та ін., а також авторів дорослої літератури, які окремі свої твори написали для дітей і про дітей (І. Роздобудько, А. Кокотюха, І. Андрусяк та ін.), але знайти їхні твори важко, особливо на периферії. Саме таким дискусійним питанням присвячена стаття О. Січкар «Історія, стан і перспективи розвитку української літератури для дітей і про дітей» [28, с. 197]. Також дослідниця вказує на те, що відгуки на ці книги зустрічаються лише на Інтернет-сторінках, які не є авторитетними джерелами, а ще читаються ці книги лише на уроках позакласного читання, тобто не є обов'язковими для вивчення у школі.

Науковиця Л. Бурдонос у праці «Еволюція і сучасний стан видання літератури для дітей та юнацтва в Україні періоду незалежності» вказує, що на етапі розвитку дизайну дитячої книги в Україні є спроби пошуку концептуальних рішень, що містять національні ознаки. Зараз у дитячій книзі переважають стандартні зображення. Таке вирішення не передбачає виявлення змісту, який сягає національного менталітету. Формування національних ознак неможливе без комплексного поєднання освіти, практики та традиції» [2, с. 8].

Отже, можна дійти висновку, що все ж є щось спільне для всіх, таких відмінних між собою, етапів історії українського дитячого книговидання. Особливо відбиток на розвиткові дитячої книжкової літератури прийшовся на кінець XX – початок XXI ст., що збігся із здобуттям Україною незалежності. Пов'язано це із появою великої кількості україномовних видавництв та розквітом книгодрукування взагалі. На прикладі як такого жанру є літературна казка, що саме оновилась такими жанровими різновидами, як казки легенди,

казки фентезі, казки новели, казки притчі, казки мініатюри, казкові хронічки, казки балади тощо.

У першому томі «Літературознавчої енциклопедії» за редакцією Ю. Коваліва є два визначення, кожне з яких має власне значення: «дитяча література» та «література для дітей». Поняття «Дитяча література – усна і писемна словесність, творена дітьми. До неї належать безпосередньо пов'язані з грою різні жанри фольклору. Дитяча література має синкретичний характер, специфічну художню форму з тяжінням до ритмізованого мовлення, словотворчості, розкутого фантазування. Поняття «дитяча література» охоплює також перші спроби пера юних початківців (поезія, проза тощо), опубліковані в періодиці для дітей» [16, с. 285].

Майже завжди україномовних і присвячених Україні книжок виходило аж надто мало, як на потреби великої європейської нації. Тим більше заслуговують згадки ті видавці й громадські діячі, котрі робили все від них залежне, щоб наперекір перешкодам і заборонам українське слово служило освіті, культурі, щоб воно було чинником національного прогресу.

1.2 Класифікаційна характеристика дитячих видань

Відомо, що класифікація дитячих видань є важливим інструментом для структурування матеріалів, які створюються для дітей, і забезпечення їх відповідності віковим та психологічним особливостям аудиторії.

Звичка до читання є основою для навчання дитини, а також покращує навички вербального спілкування. Діти вчаться багатьох базових навичок у ранньому віці. Деякі діти можуть почати читати з 5 років, а деяким все ще важко читати й писати навіть у 4 класі. Вік тут є важливим критерієм. Коли діти ростуть, вони повинні вміти читати вище певного рівня. Цей рівень відомий як читання відповідно до віку.

Знати, яка книга найкраща для їхньої дитини, – це те, у чому повинні добре знати всі батьки. Якщо книга занадто легка, дитина не дізнається нічого нового. Якщо дитині це важко зрозуміти, вона може не захотіти це читати. Дітям молодшого віку потрібні книги з великою кількістю зображень, це допомагає зрозуміти контекст книги. Старші діти повинні вміти читати книгу з невеликою кількістю зображень. Дітям потрібно щось не надто складне, але й не надто легке.

«Великою мірою спад цікавості до книжкової тематики міг спричинити загальний рівень занепокоєння українців через карантинні обмеження та економічну кризу. Поруч із цим, мережі заполонив величезний масив безкоштовного контенту (численні фахові вебінари, навчальні відеокурси, доступи до іноземних музеїв, екскурсії онлайн, концерти тощо), який міг справді скласти конкуренцію книжкам»(Додаток Б), – зазначають в інституті.

Щодо смакових уподобань читачів, то більшість масової літератури, яка обговорюється у соцмережах, належить до жанру нонфікшн (літературної журналістики). Жанрова художня література, що була особливо популярна понад десятиліття тому, зараз витіснена в середовище нішевих спільнот.

Люди, що читають книжки, чітко діляться на сегменти за різними аспектами споживання книжкового контенту. Так, Західна Україна є оплотом найбільш традиційного книжкового споживання: тут найбільше помітна відданість друкованій книзі, користуванню бібліотеками тощо. В Одесі активно згадували про книжки для подарунків. Схід звертає дещо більшу, ніж в інших регіонах, увагу на аудіокнижки.

Читачі від 40 до 49 років стали також найактивнішими серед досліджених профілів, і єдиними, хто окремо обговорював читання електронних книжок.

Результати дослідження показали, що бібліотеками користується переважно жіноча половина читацької авдиторії. Окрім того, куплені жінками книжки кількісно переважають над отриманими у подарунок. Помітною є різниця і в споживчій поведінці чоловіків і жінок. З'ясувалося, що чоловіки дещо частіше отримують книжки у подарунок.

Варто підкреслити також, що дитяча література тісно пов'язана з сучасними загальною культурою та масмедіа, порушує актуальні теми та проблеми, що відображають сучасну дійсність, має розгалужену систему жанрів – від традиційних (літературної казки, повісті тощо) до Інтернет-творів.

Як зазначає дослідниця В. Кизилова: «Літературна казка дуже тісно пов'язана із сучасною авторові дійсністю, конкретною історичною епохою, із самим автором, його психологією та біографією. Її жанрова структура містить нові, специфічно літературні ознаки: пейзажі, художні деталі, психологічні характеристики та мотивації дій героїв, індивідуалізацію мовлення персонажів, зображення певних настроїв» [11, с. 33].

Однак буває так, що в казках чи розповідях дітей логічний сюжет відсутній, спостерігається переплутана картина, в якій наявні лише змішані враження від довкілля. У змісті тексту можуть бути реальне й вигадане. Н. Гавриш стверджує, що діти зображують те, що важливе для них у цей момент, те, що викликало емоційний вибух у дитини. Провести чітку межу між вигаданим і життям дитині дуже важко, бо вона живе у створеній нею казці, тим самим намагаючись зробити

навколишній світ кращим, яскравішим, загадковим. Тому важливим на цьому етапі пізнавальної діяльності є роз'яснення дорослими незрозумілого дітям [6].

Сучасна дитяча література формується у час ґрунтовних соціальних змін і нового світовідчуття. Наразі гострою є проблема дитячого читання. Науковиця В. Чудинова зауважує, що воно «стає більш функціональним та унітарним». «Модель читання» підростаючого покоління все більше схожа на «модель» для дорослих людей» [33, с. 203].Тобто виникає новий соціальний запит добору книг для дітей, у яких реальні події сучасності (катастрофи, кримінал, ринкові відносини) поєднуються з елементами вигадки, фантастики та казки. Проте, дитячі письменники продовжують звертатися і до так званих «вічних» тем: стосунки з батьками та друзями-однолітками, складнощі в звиканні до певних умов життя, непорозуміння у шкільному житті тощо. Тому бібліограф К. Шулькова стверджує: «Модель дитячого читання XXI століття орієнтується на твори, які сприятимуть скорішому дорослішанню юного читача, вмінню пристосуватися і віднайти своє місце в соціумі» [34, с. 294].

Отже, сучасна дитяча книжка має бути такою ж яскравою, динамічною, сучасною за змістом, як й інші засоби масової комунікації сьогодення (телебачення, комп'ютерні програми, радіо тощо), щоб зацікавити підростаюче покоління. Українська книжка є невід'ємною складовою національної ідентифікації людини в Україні. Вона допомагає утверджувати національну свідомість, зміцнювати мову, культуру та цінності, сприяючи розвитку патріотизму та гордості за свою країну.

В основі формування національної самосвідомості у дітей є виховання свідомого громадянина, патріота, не менш важливо – набуття високої культури міжнаціональних взаємин, соціального досвіду, духовності та фізичної досконалості; моральної, трудової та екологічної культури. Тому, національна самосвідомість не є вродженою якістю, вона формується й розвивається протягом життя людини. На цей процес впливає низка факторів: етнічне середовище, в якому живе людина, національна мова, культура, традиції тощо. І

важливу роль у національному та патріотичному вихованні, відіграють саме літературні твори для дітей.

Згідно зі ствердженнями дослідниці і редакторки дитячих видань Е. Огар– класифікатори літератури, що трапляються в інформаційно-довідкових, фахових періодичних виданнях і каталогах українських видавництвах, зазвичай, такі різні за ступенем науковості, базовими класифікаційними ознаками та критеріями систематизації (часом доволі суперечливими), стосовно одного з об'єктів книговидання виявляються напрочуд солідарними: видання для юних читачів об'єднуються в них під надто узагальненою рубрикою «дитяча література».

У середньому і старшому віці серед дітей уже виокремлюються «любителі книжок» – діти, які люблять читати усвідомлено, отримують від цього насолоду і знають, де і як шукати ті книжки, які цікаві саме для них. Якщо серед дітей 6-9 років частка тих, хто читає для задоволення, становить 31%, то після 14 років вона сягає 52%. Решту старших підлітків читати так чи інакше змушують, переважно у вигляді шкільних завдань з літератури. Як і для дорослих, основним драйвером читання є позитивні відгуки про книги – як від дорослих, так і від однолітків. Втім, під час фокус-груп діти нарікали на те, що батьки купують їм книги без урахування їхніх смаків – негативний досвід призводить до того, що рекомендація відповідних дорослих може перетворитись з драйвера на бар’єр. Загалом діти частіше обговорюють прочитані книги, ніж дорослі: 76% дітей-читачів зазначили досвід обговорення, зокрема 47% – з родиною, 28% – з друзями, але тільки 6% обговорюють книги в соцмережах [30].

Період від 9 до 11 років вважають періодом зрілого дитинства. Цей передпідлітковий період позначається піднесенням пізнавальної та суспільної активності дітей, підвищеним інтересом до історії, художніх творів реалістичного характеру, де герої – люди, що насправді існують і живуть поруч. Наступні три роки – від 11 до 14 – підліток, на думку психологів, проходить у своєму розвитку три стадії – перехідну від молодшого шкільного до підліткового (10–11 років) віку, власне підліткову (12–13 років), перехідну від підліткового до

юнацького (з 14 років) віку. Протягом цього часу ставлення дітей до читання і книжки змінюється щонайменше двічі. В одинадцяти-, дванадцятилітніх дітей розвиваються самосвідомість, прагнення до самооцінки, у підлітків – з'являється соціальна життєва активність, бажання віднайти моральні ідеали та цінності. Саме на цьому етапі у дітей виникають серйозні роздуми про майбутню професійну реалізацію, про майбутнє взагалі, про роль у житті окремої особистості. Дитина зі спостерігача перетворюється на активного учасника навколишнього життя. І зміст, тематика, спосіб викладу, система образів у літературі, призначеній для дітей цієї вікової групи та виділених підгруп, повинні відповідати цим суттєво зміненим інформаційним, естетичним, духовним потребам дітей. Окрім того, до 14 років інтереси хлопчачої та дівчачої читацької аудиторії починають чітко диференціюватися [22], окреслюються власні теми та улюблені герої.

Документальна література – це категорія, яка включає книги для самодопомоги, академічні підручники, кулінарні книги, довідники, журналістику, путівники, книги для батьків та освітні ресурси. Література, заснована на фактах, реальних подіях або реальних людях, називається наукова література. Документальна література навчає читачів певній темі або декільком темам, подаючи точну та чесну інформацію. Деякі форми наукової літератури можна сплутати з художньою літературою, оскільки вони написані як проза, як роман, але істотна відмінність полягає в тому, що текст має бути фактичним, щоб бути науковою. Традиційна наукова література пишеться специфічним способом і в певному тоні. Наративну наукову літературу також іноді називають творчою нехудожньою літературою. Художня література, з іншого боку, відноситься до історій, які є уявними.

Нонфікшн здебільшого вписується в такі категорії: публіцистична література з роз'ясненнями, публіцистична література з оповіданням, публіцистична література з переконливим характером та описова нехудожня література. Експозиційна документальна література інформує читача про певну

тему. Наративна документальна література – це фактична розповідь про особу, місце чи подію. Переконлива документальна література – це коли автор пише, вболіваючи за одну конкретну сторону або проти протилежної сторони, щодо якоїсь серйозної справи. І, нарешті, описова документальна література – це коли увага зосереджена на використанні п’яти почуттів, щоб дати читачеві чітку картину [26].

Тому зазначимо, що для обґрунтованого формування масиву видань дитячої літератури, для ефективної реалізації окремих видавничих проектів видавцеві необхідно чітко уявляти собі об'єкт впливу дитячої книги – дитину певної вікової групи, а також характер та наслідки цього впливу.

1.3 Вимоги до оформлення дитячих книг

Дослідниця дитячої літератури О. С. Гальчинська стверджує, що дитяча книга є особливим інформаційним матеріалом, який розробляється сучасними дизайнерами з метою не лише задовольнити освітні цілі, а також є важливим інструментом для пізнавання навколишнього світу загалом. Для дітей молодшого шкільного віку важливими факторами є: загальний зовнішній вигляд книги, її внутрішнє наповнення, розмір та вага. Саме тому дитячі видання мають певні стандарти до оформлення ілюстративного та шрифтового матеріалу.

На сьогодні популярними стали такі твори: дитячий детектив, фентезі, «жахливчики», «нотатки мандрівника», трилери, «дівочі» романи, комікси, а також періодичні видання про моду. Саме в цих жанрах, на думку науковиці К. Шулькової, «найповніше висвітлюються проблеми суспільства та дитинства, особисті переживання дівчат і хлопців, протистояння добра і зла. У них чимало відомостей зі сфер історії, мистецтва, медицини, їх герої пропагують морально-ціннісні та світоглядні орієнтації, саме таким чином здійснюється пізнавальна функція. Автори адаптують теми своїх творів відповідно до психологічно-

вікових особливостей дитини, її уявлень про світ, надаючи їм «дитяче» обличчя» [34, с. 294].

Науковиця та дослідниця Г. Сабат окреслює літературну казку як фантастичний твір авторської художньої творчості, що нерозривно пов'язаний із реальністю та відображає суть епохи, вбирає в себе ідейно-політичні, літературно–естетичні тенденції часу, вливається в літературні течії і напрямки, має схильність до інновацій, консолідації з іншими жанрами й утворенням «гетерогенних мистецьких явищ», які тісно пов'язані зі світоглядом письменника; або ж це мистецький твір, сюжет та структура якого побудовані за специфічними традиційними законами фольклорної казки, його особливий стиль, трансформуючи народну традицію, виливається у «новітньо-авторський семантико-гносеологічний субстрат» [27, с. 8].

Як зазначає Р. Павелків, розуміння казки спирається на безпосереднє емоційне ставлення дитини до подій, виникає в процесі активного співпереживання героям. Дошкільники намагаються включитися в сюжет, певним чином вплинути на події [21].

На думку фахівців, Й. Гутенберг відкрив рецепт друкарського шрифту, яким до ХХ століття користувалася світова поліграфія: «70 частин свинцю, 25 – олова і 5 – сурми потребував для свого встановлення не однієї спроби» [31, с. 32]. На відміну від усіх попередників, друкарську фарбу, що розчиняли барвники у воді, Й. Гутенберг запропонував виготовляти на олійній основі. У 1450 р. Йоганн Гутенберг у місті Майнці (Німеччина) почав друкувати невеликі книги, а в 1452 р. завершив чотирирічний видрук Біблії. У своїх книгах він зберіг від рукописної книги форму, елементи, накреслення шрифту, а також залишав вільні місця для вписування заставок, ініціалів та кінцівок.

В Україні введені окремі вимоги до книжкових видань для дітей. Згідно з цими вимогами існують спеціальні правила підготовки і друку книг залежно від вікової групи читачів. Саме у виданнях для дітей молодшого шкільного віку, які належать до другої групи читачів [22], основний текст повинен друкуватися без

використання кольорових фарб, забороненими є виворітні шрифти (світлі букви на темному фоні) та сторінки з трьома чи більше шпальтами (стовпчиками). Література для дітей другої вікової групи повинна бути достатньо зрозумілою та наочною. Рекомендована ілюстративність книги має становити не менше 35%. Окрім самих ілюстрацій, дизайн видання повинен містити оптимальну білість та непрозорість паперу для полегшення сприйняття репрезентованого матеріалу юними читачами (Додаток В).

Ілюстратор, який працює над створенням зображення для дітей молодшого шкільного віку, повинен особливо точно відображати написаний автором книги текст. Важливим аспектом є збереження реалістичності та виразності зображуваного. Образ в ілюстрації повинен бути гарно впізнаваним і не спотворювати уяву дитини про навколишній світ [4].

Для першокласників важливим фактором є типове оформлення книг, що допомагає їм краще орієнтуватися і визначати тематику та зміст видань [10, с. 62]. Всі написи на обкладинці мають бути на звичних місцях, надруковані розбірливим шрифтом оптимального кеглю. Сенс назви повинен відповідати змісту ілюстрації на обкладинці. У подальших роках навчання можуть вводитись певні відхилення від згаданого типового оформлення.

При створенні оформлення книг для дітей 6–10 років, художник повинен пам’ятати про правильну компоновку тексту та ілюстрацій на розвороті видання. Для дітей достатньо важливими є як естетична складова матеріалу, так і практичність обраного макету, що в подальшому полегшить читання та розуміння тексту читачем. Чим старша дитина, тим меншу частину на площі розвороту має займати ілюстрація, що роз’яснює текст [10].

Цікаво, що дослідниця Л. Дереза підкреслює, що літературна казка посідає одне з центральних місць у жанровій системі романтизму, адже романтиків приваблювала форма казки, яка давала можливість лаконічно та глибоко висловити своє ставлення до зображуваного, поєднати точку зору персонажа і автора. Казка виявилася тією формою, яка найбільш точно і глибоко передавала

«дух народу». Перенесення в казковий світ – свого роду втеча від реальності, в той час, як казкова «реальність» – аналог романтичної «достовірності» [8, с. 34].

Пізніше казки змінювалися, у них з'явилися чари та алегорія, простір для фантазії та діалогу дорослого з дитиною. Казка – це маленька модель світу, зрозуміла юному читачеві. Вона вчить відрізняти хороше від

Бібліограф І. Ханчук у статті «Формула героя» сучасної дитячої прози» запропонувала таку класифікацію персонажів дитячої літератури:

1) реальний персонаж у казковому світі;

2) казковий персонаж у реальному світі;

3) творча уява персонажа як герой твору;

4) персонаж – підліток у сучасних соціокультурних умовах [32, с. 27–31].

Додатково, щоб з’ясувати роль цього жанру для літератури взагалі та дитячої зокрема, слід подумки повернутися до його витоків. «Молодша сестра казки фольклорної», – так називає літературну казку Ю. Ярмиш [35, с. 10]. Вона й справді порівняно молода, адже два з половиною століття – невеликий вік відносно фольклорної казки. Дослідники вважають казку дуже давнім жанром, датуючи можливе її виникнення ще «доісторичними часами» [7, с. 29]. Так, дослідник В. Давидюк стверджує, що: «Народна казка – не зовсім і вигадка, а швидше рефлексія давно забутих архаїчних світовідчувань» [7, с. 43].

Література для дітей – завжди цікавий матеріал для дослідження. Це – органічна частина всієї художньої літератури: спільність історичного розвитку, творчого методу та ідейної спрямованості, жанрів, основної тематики, художніх засобів літератури для дорослих і дітей. На сучасному етапі література для дітей досягла такого високого розвитку, що виникла необхідність у систематизації праць синтетичного характеру про шляхи і етапи, які вона пройшла, й узагальненні матеріалу щодо творчості окремих письменників, а саме – сучасних українських письменників, які зробили значний внесок у літературу для дітей і в сучасну українську літературу для дітей та юнацтва зокрема.

Тому, варто зауважити – загальне оформлення книги має бути яскравим і достатньо збалансованим водночас. Для досягнення бажаного результату, дизайнерам слід уникати застосування занадто забарвлених зображень чи навпаки ілюстрацій з низькою контрастністю. Крім цього, варто звернути особливу увагу на розробку дизайну персонажів. Головні герої можуть мати певні спільні риси з потенційними читачами. Вимогами до оформлення ілюстрацій для дітей молодшого шкільного віку є використання принципу серійності та послідовності. Однак варто уникати однотипності в зображуваних сценах. Сюжет має демонструватись за допомогою ключових сцен з мінімальною повторюваністю ілюстрованого матеріалу.

РОЗДІЛ 2
ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ЖАНРОВО-ТЕМАТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДИТЯЧОЇ КНИГИ

2.1 Перспективи розвитку сучасних дитячих видань

Моральний, інтелектуальний, естетичний розвиток дітей та підлітків безпосередньо пов'язаний з отримуваною ними духовною їжею. Величезну роль соціалізації особистості грають засоби інформації і книжка. Входження дитини до книжкового всесвіту відбувається в першу чергу за допомогою літератури, спеціально створеної для дітей. Саме дитяча література живить розум і уяву дитини, відкриваючи їй нові світи, образи та моделі поведінки, будучи потужним засобом духовного розвитку особистості.

Відповідно, також, старший дошкільник аналізує почуту інформацію, зіставляє, порівнює і водночас розмірковує над фактами, викладеними в художньому творі. Науковець Н. Гавриш зазначає, що: «Розмірковувати діти починають досить рано, ще в молодшому дошкільному віці. Логіка дитячого міркування не зрозуміла більшості дорослих, оскільки малюк будує його на власному життєвому досвіді. Якщо дитина не розуміє якесь життєве явище, на думку науковця, вона починає шукати йому пояснення, намагається аналізувати незрозумілі явища, процеси через уже відоме: в процесі слухання художнього твору дитина вчиться «бачити» через слово, розуміти й оцінювати предмети і явища, зіставляти факти, аналізувати, доходити умовисновків» [6].

Нині в Україні існує проблема періодичних видань для дітей дошкільного, молодшого та середнього шкільного віку. Проте проблемою є зовсім не кількість журналів та газет для дітей, що видавалися і продовжують видаватися протягом більше як 20 років незалежної України, але на противагу порушується питання якості змістового наповнення дитячих часописів.

Тому доречно звернути увагу на такі впізнавані і відомі українські видавництва книг, а також, на їхні особливості поліграфічного виробництва.

Українське видавництво, засноване 13 грудня 2001 року у Львові Мар'яною Савкою і Юрієм Чопиком. Видавництво створює книги для всієї родини. Серед книжок «Видавництва Старого Лева» – найкраща світова класика та найцікавіші і найактуальніші твори сьогодення, ретельно обрані з усього світу. А також видання українських авторів та ілюстраторів, які здобули не лише любов і прихильність вдома, а й підкорили чимало кордонів. Адже книжки, створені «Видавництвом Старого Лева» перекладені у понад 40 країнах світу.

Першою книжкою, яка побачила світ у видавництві 2002 року, стала «Малятам і батькам» відомої галицької господині Дарії Цвєк. Відтоді Старий Лев створив чимало книг для діток, на яких виросли цілі покоління і які й зараз продовжують тішити нових читачів та читачок: це і історії про улюблених мумі–тролів Туве Янссон, пізнавальні книжки Бодо Шефера, дотепні повісті від Джеремі Стронґа [9]. Зараз видавництво посідає одне з перших провідних видавництв на книжковому ринку України та навіть здобуло популярність і на міжнародній видавничій арені. Старий Лев активно співпрацює з іноземними видавцями як у напрямку купівлі ліцензій, так і продажу прав за кордон.

Видавництво Ранок що було засновано у місті Харків у 1997 році. Від початку свого існування і до сьогодні Ранок спеціалізується на виданні літератури для дітей усіх вікових категорій, а також випуску навчальної літератури та видань для педагогів.

Нині, завдяки видавництву Ранок, щороку поповнюються книжками полиці бібліотек приблизно 600 назвами видань, загальним накладом близько 2 мільйонів примірників. Книжкове підприємство Ранок займається регулярним виданням 40 серій дитячих книжок і не збирається зупинятися на цих цифрах.

Головна мета видавництва «Ранок»: «Сприяти розвитку дитини з найменшого віку». Саме тому у їхньому асортименті книжки-розвивайки для

найменших на будь–який смак, а ще книжки–ігри, білінгви, картонки, казки, вірші та інші форми видань для дітей.

Третє, не менш відоме, найстарше видавництво Незалежної України «А–БА–БА–ГА–ЛА–МА–ГА». А почалося велике видання з «Абетки» – депресивні дев'яності в українському бізнесі, який перебував на стадії первісного накопичення капіталу, можна було одним махом усе втратити і так само легко досягти успіху. Аби почати бізнес на виданні української книги, треба було мати неабиякий дух авантюризму вкупі з ідеалізмом і природною підприємливістю. Засновник видавництва Іван Малкович будував свій бізнес крок за кроком і починав абетки. Перше видання «А–БА–БА–ГА–ЛА–МА–ГИ»«Українська абетка» 1992 року починалося з «ангела» на літеру «а».

Окремо національні патріотичні та народні мотиви використовує у своїй практиці видавництво дитячої книжки «А–БА–БА–ГА–ЛА–МА–ГА». У 1995 р. видавництво продало американському видавничому гігантові Alfred A. Knopf права на книжку «Котик та Півник». Це була перша в історії незалежної України книжка, яку придбало видавництво зі світовим ім'ям. У 2005 р. англійське видавництво Templar видало казку Г. К. Андерсена «Снігова королева» в інтерпретації «А–БА–БА–ГА–ЛА–МА–ГИ», яка стала лідером продажу. В Англії було продано понад 30 тисяч примірників цієї книги. Видавництво «А–БА–БА–ГА–ЛА–МА–ГА» утверджує новий імідж українського продукту у світі [9].

Понад половину видань «А–БА–БА–ГА–ЛА–МА–ГИ» здобували перемоги на поважних книжкових конкурсах, а кілька мільйонів «малят від 2 до 102» називають «абабагаламазькі» книжки своїми улюбленими.

З видавництвом ведуть співпрацю провідні українські митці різних поколінь. Висока художня, естетична та поліграфічна якість вигідно вирізняють «абабагаламазькі» видання. З видавництвом тривалий час співпрацюють знамениті українські ілюстратори Владислав Єрко, Кость Лавро, а також «живий

класик» української дитячої літератури Всеволод Нестайко. Абабагаламагія– це все те гарне, що пов'язане з видавництвом «А–БА–БА–ГА–ЛА–МА–ГА» [24].

Згідно з думкою більшості науковців, що вважають дитячі видання перш за все виконують функції популяризації пізнавальних та педагогічних ідей, дослідник О. Прокопчук вважає: «Зміст дитячих часописів має розказувати читачам про навколишній світ та новини в житті людей, про відкриття в науці та техніці. Крім цього, всі матеріали, що розміщуються в друкованих органах, не повинні суперечити морально–етичним нормам суспільства, а ще необхідно, щоб вони пропагувати цінності народу та суспільства, в якому живе дитина» [25].

Також, можемо назвати ще деякі статті, що стосуються проблем дослідження дитячої літератури:О. Марків «Дитяча періодика як засіб освіти: педагогічний і редакторський аспекти» [19], М. Білоусова «Специфіка мови творів для дітей» [3], О. Січкар «Історія, стан і перспективи розвитку української літератури для дітей і про дітей» [29], А. Сажина «Жанрова поетика дитячої літератури в рекламних інтерпретаціях» [28], О. Ларічкіна «Лінгвостилістичні особливості дитячої літератури на матеріалі твору Гектора Мало «Без сім`ї» [15], О. Марущак «Сучасна українська періодика для дітей» [20].

Отже, виходячи з вище поданого, дитячі періодичні видання повинні відповідати низці вимог. До прикладу, письменниця Наталя Кіт визначає такі обов'язкові фактори видань, орієнтованих на дітей [12]:

– урахування інформаційного контексту, який створюють сучасні ЗМІ. На сучасних дітей зусібіч впливають різноманітні потоки інформації: дорослі читають дітям (чи вони вже читають самі) книжки та журнали, діти слухають радіопередачі, дивляться різноманітні теле– та відеоматеріали, які не завжди розраховані на дитяче сприйняття. Іноді така продукція може бути шкідливою для дитячої свідомості. Тому необхідно враховувати інформаційний контекст, який створюють сучасні ЗМІ, для цього слід налагодити тісний взаємозв'язок з популярними дитячими теле-, радіо-, відеотекстами та нейтралізувати вплив негативних текстів, що продукуються цими ж ЗМІ;

– національна спрямованість – риса необхідна дітям, вона ж психологічно зумовлена. Загальновідомим є факт, що на формування дитячої особистості впливають такі важливі чинники, як власна природа та культура рідного народу, яка пізнається через виховання та освіту;

– доцільність та унікальність. Виданню необхідно мати власне місце в системі дитячих журналів країни, не повторюючи жодного з них. Крім цього, воно має заповнити інформаційну прогалину в цій сфері;

– точне визначення читацької аудиторії. Для розробки програми дитячого видання насамперед потрібно точно визначити майбутню аудиторію читачів. Для характеристики призначення видання на першій або останній сторінці необхідно подати короткий, але докладний портрет маленького читача, якому призначене це видання. Це дозволить дорослим, що виховують дітей, зробити оптимальний вибір у кожній визначеній ситуації;

– дотримання психологічних особливостей дитячого сприйняття й розуміння. Щоб змоделювати аудиторію читачів необхідно враховувати психологічні особливості сприйняття й розуміння дошкільниками візуальної та вербальної інформації.

На сьогодні панує думка серед багатьох людей, що через глобальний вплив мережі Інтернет та телебачення все більше руйнується інтерес молодшої аудиторії до дитячої книги. Проте це не правда, адже жоден із нових інформаційних засобів не замінить дитячу книгу та періодику, адже це абсолютно різні засоби інформації, які по–різному впливають на пізнавальну діяльність дитини. Не зважаючи на всі духовні, економічні та видавничі проблеми, світ української дитячої преси росте і все більше розширюється.

Привернення уваги дітей до читання книг є основним завданням батьків, вихователів у дитсадку, вчителів. Це є запорукою формування гармонійної, всебічно розвиненої особистості. Крім виховної ролі, дитяча література виконує низку важливих функцій.

1. Пізнавальна. Завдяки читанню розширюється кругозір. Все, що було невідомо чи недоступне для дитячого розуміння, описується зрозуміло, зрозуміло. З книг дитина отримує багато нової цікавої інформації на різні теми: про природу, тварин, рослини, людей, взаємовідносини, правила поведінки;

2. Розвиваюча. У процесі читання формується, удосконалюється мова, накопичується словниковий запас, обдумування, осмислення, уявлення прочитаного допомагає розкривати творчі здібності, підключає до роботи фантазію.

3. Розважальна. Дитина проводить час з користю та інтересом. Тільки захоплена читанням дитина може отримувати від книги задоволення, дізнаватися щось нове, навчитися чогось корисного для себе.

Українська книжка є надзвичайно важливим феноменом для формування національної ідентифікації людини в Україні. Вона втілює національну культуру, мову, історію, традиції та цінності, допомагаючи українцям зрозуміти своє походження і відчути гордість за свою країну.

Книги українських письменників, поетів і дослідників відображають українську душу, її багатий культурний спадок і складну історію. Через літературу люди можуть поглибити своє розуміння сутності українського народу, його цінностей, менталітету та національних традицій.

Також літературні твори для дітей написані українською мовою, сприяють розвитку мовної свідомості та відчуття належності до української національної спільноти. Вони допомагають зберегти і зміцнити українську мову як важливий елемент національної ідентичності.

Крім того, українська література пропонує українцям можливість побачити світ очима інших людей, зануритися у різноманітні персонажі та історії, які допомагають збагатити свій світогляд і розширити свій розум. Це також сприяє розвитку толерантності, розумінню і поваги до інших культур.

Українські письменники мають великий вплив на формування національної свідомості і патріотизму. Їхні твори можуть надихати громадян на

дії на благо своєї країни, викликати почуття любові до рідного краю та бажання піклуватися про його майбутнє.

Також варто зазначити, що українські книги відіграють важливу роль у збереженні національної пам'яті. Вони допомагають українцям згадати історичні події, трагедії та перемоги, які вплинули на формування їхньої національної ідентичності.

Отже, на тепер дитячі видання у змозі задовольнити вимоги найвибагливішого читача. Такі ознаки як поліграфічна якість, тематична різноманітність видань, виразність та індивідуальність підходу до оформлення кожного видання окремо приваблюють та заохочують до прочитання дітей.

Тому вивчення дитячої літератури є загальноприйнятою дисципліною, і багато вчених роблять свій внесок, незважаючи на неправильне уявлення про те, що дитяча література є менш важливою та менш складною, ніж література для дорослих. З іншого боку, перекладознавство дитячої літератури є зародковим, і лише в останні два десятиліття теоретики розробляють стратегії перекладу з акцентом на дітей як цільову групу та їхні читацькі компетенції та потреби.

Стосовно характеристик дитячої літератури було зазначено, що такі тексти привабливі як для дітей, так і для дорослих, і така амбівалентність становить одну з найбільших проблем як для письменників, так і для перекладачів. Крім того, з педагогічної точки зору мета дитячої літератури –виховувати.

2.2 Жанрово-тематичні особливості сучасних українських видань

Розглядаючи, а також аналізуючи сучасні українські літературні казки, можемо засвідчити, що в загалом у центрі уваги авторів знаходяться як традиційні морально-етичні цінності (тобто: доброта, справедливість, любов, сміливість), так і проблеми, актуальні для сьогодення: становлення особистості, роль родинних зв'язків, подолання страхів, національна пам'ять тощо.

На прикладі творів Олександра Дерманського, Марини Павленко та Івана Андрусяка можна простежити широку тематичну палітру, що формує сучасну жанрово-тематичну парадигму дитячої літератури.

У казці-фентезі Олександра Дерманського «Король буків, або Таємниця Смарагдової Книги» (2017) центральною темою постає боротьба світла і темряви, де книга символізує знання, мудрість, духовний розвиток. Автор переосмислює мотив книги як джерела магії, що здатна змінювати реальність. У творі порушуються теми цінності читання, особистісного вибору, важливості дружби, співпраці та самопожертви. Саме на його сторінках цього твору автор розповів про пригоди бука, пугача, милу дівчинку дракона та горобця. Друзям доведеться боротися з темним чаклуном і розгадувати безліч таємниць. (Додаток А.1).

Проте повість «Коли Онисько був малесенький» (2017) пропонує інший тематичний погляд– зосередження на світі дитини, її повсякденному досвіді, сімейному затишку, пізнанні довколишнього середовища. А саме тематика твору охоплює етапи становлення дитячої індивідуальності, важливість любові, турботи, взаєморозуміння в родині. Своєрідна передісторія пригод Ониська, це ряд зовсім маленьких оповідань, які можуть послухати і дошкільнята від батьків, і навіть прочитати першокласники для своїх молодших за віком братиків чи сестричок. Не стануть розчаруванням чи то для дітей, чи для дорослих, й інші

твори письменника. Вони відрізняються захоплюючим уже з перших рядків та напруженим розвитком сюжету, яскраво зображеними характерами, гарною українською мовою та добрим гумором. Значною особливістю всій творів автора є спрямування невеликих читачів до розуміння простих, проте дуже важливих думок – намагатися творити добро і вміти дружити. Також, на думку письменника є те, що сучасним дітям бракує доброти й тепла, а через прочитання дитячої книжки буде зігріватись душа, і саме книжка має бути насамперед цікавою, веселою та світлою (Додаток А.2).

Новий етап творчості Марини Павленко знаменувався появою справжнього бестселера для підлітків, книгою «Русалонька з 7–В, або прокляття роду Кулаківських». Письменниця окреслила свій твір сучасною казкою про неймовірні пригоди семикласниці Софійки, яка при цьому вміло веде детективне розслідування. У творчості авторки, зокрема в повісті на перший план виходять теми національної пам'яті, історичної відповідальності, родової спадщини, що тісно переплітаються із реаліями сучасного підліткового життя. Адже письменниця вміло поєднує елементи шкільної буденності з містичною, фольклорною проблематикою, акцентуючи увагу на моральному виборі головної героїні(Додаток А.3). З кожною новою повістю М. Павленко розширюється тематичне коло її творів, проте незмінними завжди залишаються увага та любов до людини, співпереживання героїв і взаємодопомога. Цікаво, що маленька героїня повісті Софійка постійно намагається знайти відповідь на такі запитання: «Що стоїть на перешкоді людському щастю? Навіщо казки з нещасливим закінченням?».

Інша казкова повість – «Домовичок з палітрою» (2007) – тематично переплетена і тісно пов'язана з поняттями краси, натхнення, ролі мистецтва в житті маленького читача. У центрі уваги – взаємодія дитини з уявним світом, який допомагає подолати внутрішні переживання, розвинути творчу уяву, віднайти гармонію(Додаток А.4).

Саме у збірці «Півтора бажання, або Казки з Ялосоветиної скрині» (2007) тематичне наповнення базується на гумористично-фантастичних ситуаціях, у яких розкриваються важливі моральні посили: доброта, щирість, відповідальність, вміння прощати (Додаток А.5).

Несподівано вдале поєднання щирого дитячого погляду та тонку іронію дорослого можна помітити при прочитанні творів Івана Андрусяка. Перша прозова казка автора – казкова повість «Стефа та її Чакалка» (2016). У творі відображено глибокі психологічні процеси, які переживає дитина під тиском дорослих, зовнішніх обставин і власної уяви. Чакалка постає не лише як фольклорний персонаж, а як символ тривожності, самотності, потреби в захисті. Це так звана, казкова істота, якою на Слобожанщині й Полтавщині в давнину батьки лякали своїх неслухняних дітей: «Бо прийде та вночі, забере таку дитину в мішок і понесе в темний ліс» (щось схоже на лякливий образ Баби Яги). Приміром, та ж історія, якою лякали батьки своїх дітей трапилася і з головними героями повісті. Вони потрапили до казкової «школи чакалок і бабаїв», де їм дозволено робити все, що забажається. Зміст твору зображено за допомогою тонкого гумору, але головна увага зосереджена саме на психології дитини, тому наголошується, що добро та любов обов’язково переможуть, завдяки їм дитині під силу «перевиховати» і казкове лихо (Додаток А.6).

Тому, тематика сучасної української дитячої літературної казки охоплює широке коло життєво важливих для дитини питань. Вона виконує не лише розважальну, а й виховну, пізнавальну й психотерапевтичну функції, допомагаючи юному читачеві осмислити власні емоції, зрозуміти складні соціальні взаємини, сформувати уявлення про добро і зло, власну ідентичність і цінності.

Мабуть кожен із сучасних авторів казок прагне привнести у цей жанр щось особливе, що обов’язково запам’ятається і залишиться у пам’яті читачів, тому доцільно розглянути не менш цікаві сучасні літературні казки, а також найбільш

цікаві назви: «Макове князювання», «Таємниця козацької шаблі» «Казочки–куцехвостики», «Київські казки» Зірки Мензатюк.

Серед інших популярних книг автора Олександра Дерманського також варто виділити твори «Лавка тітоньки Мальви», «Казки Дракона Омелька», «Корова часу», «Царство яблукарство», «Бабуся оголошує війну» та інші. Можна відзначити, що найсильнішими якостями його творів є захоплюючі фантастичні історії, незвичайні персонажі та багато гумору. Саме тому ці книги варті прочитання всім, хто хоче поринути у цікаву і по-дитячому щиру літературу. Слова французького письменника Екзюпері про те, що всі ми родом із дитинства, хотілося б перефразувати ще й так: «Усі ми родом з дитинства і – з казки». А потім доповнити: з казки ми всі не тільки родом, а й, усупереч усіляким негараздам та метушні, казки ми ніколи так і не полишаємо. Саме такою є думка української поетеси Марини Павленко, яка успішно поєднує роботу, як на стежці дорослої, так і дитячої літератури.

Можемо навести твори, що обов'язково стануть у пригоді і будуть цікаві до дослідження, серед яких і ті, що входять до вивчення згідно шкільної програми, а також, що вже встигли стати хрестоматійними та улюбленими для дитячої аудиторії, так серед яких – Г. Малик («Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії», 5 клас), Зірка Мензатюк («Таємниця козацької шаблі», 5 клас), Ю. Винничук («Місце для дракона», 8 клас). Це підкреслює і те, що жанр літературної казки навіть на сьогоднішній день стоїть на шляху подальшого вдосконалення змістом і формою, а також звершенням великих відкриттів.

Захоплюючими і цікавими до дослідження стануть й твори для дітей середнього та старшого шкільного віку: так називані «дівчачі тексти» адресовані юним читачам, авторами яких переважно є жінки (О. Думанська, І. Мацко, О. Лущевська та ін.); твори реалістичного спрямування, до яких належать історична повість, роман, автобіографічний роман, тощо, серед найвідоміших можна назвати твори В. Рутківського та В. Карпенка. Також, у жанрі фентезі та детективу працюють О. Ільченко, А. Кокотюха, Є. Кононенко, Н. і О. Шевченко.

Отже, як помітно і можна побачити з аналізу жанрових ознак сучасних казок та казкових повістей, важливою їх рисою тематичних особливостей залишається повчання, але воно не є ключовим. Майже непомітне, проте присутнє поєднання реалій сьогодення, влучний і доречний гумор, а також «вічні» теми дитинства притаманні й творам казкового спрямування сучасності.

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження кваліфікаційної роботи було досягнуто поставлену мету та виконано всі окреслені завдання. Також на основі аналізу наукових джерел обґрунтовано теоретичні засади дослідження дитячої книги, зокрема її місце в структурі літературного процесу, специфіку функціонування та багатофункціональність. Дитяча книга виконує важливі соціальні, пізнавальні, виховні та естетичні функції, а її зміст, мова та оформлення повинні відповідати віковим і психологічним особливостям дитячої аудиторії.

Проаналізовано основні особливості формування дитячих видань. Встановлено, що цей процес потребує цілісного підходу, який охоплює адаптацію тексту до сприйняття дитини, добір жанрових і тематичних компонентів, візуальне оформлення, поліграфічну якість та відповідність стандартам безпеки. Усі ці елементи мають бути гармонійно поєднані задля створення видання, що сприятиме розвитку інтелекту, емоційної сфери й естетичного смаку дитини.

У ході дослідження визначено основні засоби формування жанрово-тематичної парадигми дитячих книг. Простежено, що жанрове розмаїття дитячої літератури (казки, пригодницькі, пізнавальні, повчальні твори тощо) зумовлене віковими особливостями сприйняття, культурними традиціями та соціальними запитами. У цьому контексті важливу роль відіграють мовні засоби, сюжетна структура, композиція та ілюстративний ряд, які забезпечують доступність і привабливість тексту для дітей.

Окрему увагу приділено сучасним тенденціям розвитку дитячої книги. Виявлено зростання попиту на інтерактивні, мультимедійні та візуально привабливі видання. Спостерігається підвищений інтерес до соціально значущих тем: екологія, інклюзія, толерантність, емоційний інтелект. Зросла роль незалежних українських видавництв, які пропонують якісний контент, спрямований на розвиток національної ідентичності та культурної обізнаності.

З’ясовано, що сучасна дитяча книжка має бути такою ж яскравою, динамічною, сучасною за змістом, як і інші засоби масової комунікації сьогодення (телебачення, комп’ютерні програми, радіо тощо), щоб зацікавити підростаюче покоління. Українська книжка є невід'ємним складником національної ідентифікації людини в Україні. Вона допомагає утверджувати національну свідомість, зміцнювати мову, культуру та цінності, сприяючи розвитку патріотизму та гордості за свою країну.

Отже, дитяча книга виступає важливим інструментом не лише для розширення читацького досвіду, а й для формування світогляду, ціннісних орієнтирів і загального культурного розвитку дитини. Її дослідження потребує комплексного підходу, що поєднує літературознавчі, педагогічні, психологічні та видавничі аспекти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України. Київ : МАУП, 2006. 232 с.

2. Бурдонос Л. Еволюція і сучасний стан видання літератури для дітей та юнацтва в Україні періоду незалежності. *Вісник Книжкової палати.* 2010. № 12. С. 8–10.

3. Білоусова М. В. Специфіка мови творів для дітей. *Лінгвістика*. № 2 (26). 2012. С. 161–165.

4. Вовчок Г. М. Виховна функція ілюстрації дитячої книги. *Сучасність, наука, час, взаємодія та вплив.*2013. URL: https://int-konf.org/uk/2013/suchasnist-nauka-chasvzaemodiya-ta-vzaemovpliv-18-20-11-2013-r/610-vovchok-g-m-vikhovnafunktsiya-ilyustratsiji-dityachoji-knigi(дата звернення: 11.01.2025).

5. Вздульська В. До спроби аналізу дитячої літератури. *Дивослово*. 2015. № 10. С.62–63.

6. Гавриш Н. В. Відбиття в мовленні дошкільників особливостей світорозуміння. *Дошкільна освіта.* 2010. № 2. С. 42–47.

7. Давидюк В. Ф. Доісторичне поле української казки. *Концепції і рецепції*. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2007. 116 с.

8. Дереза Л. В. Українська літературна казка п. пол. XIX ст. в системі жанрів романтизму : автореф. дис. … д-ра філол. наук : спец. 10.01.02; Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського. Сімферополь, 2005. 39 с.

9. Історія Видавництво Старого Лева. URL : https://starylev.com.ua/old–lion/about (дата звернення: 14.01.2025).

10. Заліток Л. М. Робота з книжкою в сучасній початковій школі крізь призму творчого розвитку ідей В. Сухомлинського. *Науковий вісник МДУ імені В. О. Сухомлинського.* 2014. Вип. 1.46 (108). С. 61–68.

11. Кизилова В. В. Українська література для дітей та юнацтва: новітній дискурс: навч.-метод. посібник для студ. вищих навч. закл. Луганськ : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет ім. Т. Шевченка», 2015. 236 с.

12. Кіт Н. Український журнал для дошкільника: психологічні підстави та основні принципи розробки концепції видання. 2013 р. URL : http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1064 (дата звернення: 13.01.2025).

13. Книга – джерело знань. Українська література. 2011 р. URL : https://osvita.ua/vnz/reports/ukr_lit/14376/ (дата звернення: 13.01.2025).

14. Кор А. Ілюстрація: стилі, види, техніки, можливості. 2021 р. URL : https://videoinfographica.com/illustration–types/#DIA (08.01.2025).

15. Ларічкіна О. В. Лінгвостилістичні особливості дитячої літератури на матеріалі твору Гектора Мало «Без сім'ї». Перекладацькі інновації : матеріали II Всеукраїнської студентської науково–практичної конференції, Суми, 15–16 березня 2012 р. / ред.кол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. Суми : СумДУ, 2012. С. 95–96.

16. Літературознавча енциклопедія : у 2–х т. – Т. 1. А (аба) – Л (лямент): Вид. центр «Акад.», 2007. 608 с.

17. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці : Золоті Лаври, 2006. 636 с.

18. Михайлин І. Л. Історія української журналістики. *Період становлення: від журналістики в Україні до української журналістики.* Харків : Прапор, 2005. 320 с.

19. Марків О. Т. Дитяча періодика як засіб освіти: педагогічний і редакторський аспекти :Збірник наукових праць. *Педагогічні науки.* 2014. Вип. 117. С. 99–105.

20. Марущак О. М. Сучасна українська періодика для дітей. *Наукові записки Малої академії наук України*. 2013. № 4. С. 86–91.

21. Павелків Р. В. Дитяча психологія : навчальний посібник для самостійної роботи студента Київ : Академвидав, 2011. 376 с.

22. Про затвердження Державних санітарних норм і правил «Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей. 2007. № 13 /Міністерство охорони здоров'я України. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0077-07 (дата звернення: 17.01.2025).

23. Передирій В. А. Становлення української періодики для дітей: (на матеріалах журналу «Дзвінок», 1890–1914) : зб. праць наук-досл. центру періодики / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника; за ред. М. М. Романюка. Львів, 2010. 220 с.

24. Про видавництво – Видавництво «А–БА–БА–ГА–ЛА–МА–ГА». URL : http://abababahalamaha.com.ua/uk/%D0%9F%D1%80%D0%BE_%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE (дата звернення: 16.01.2025).

25. Прокопчук О. Сучасна періодика для дітей: яка вона? URL : http://www.ukrnationalism.org.ua/publications/?n=559 (дата звернення: 16.01.2025).

26. Різні жанри документальної літератури: повний посібник. URL : https://jerichowriters.com/different-genres-of-non-fiction-complete-guide/ (дата звернення: 19.01.2025).

27. Сабат Г. П. Казки Івана Франка як естетико-поетикальна система : автореф. дис.… д-ра філол. наук : спец. 10.01.06; 10.01.01; КНУ ім. Т. Шевченка, 2009. 32 с.

28. Сажина А. Жанрова поетика дитячої літератури в рекламних інтерпретаціях. *Іноземна філологія.* 2007. Вип. 119. С. 243–248.

29. Січкар О. Історія, стан і перспективи розвитку української літератури для дітей і про дітей. *Літературознавчі обрії.* 2010. Вип. 18. С. 197–201.

30. Сучасні стратегії підтримки розвитку читання. URL : https://zounb.zp.ua/resourse/zaporizkyy-kray/zaporizhzhya-bibliotechne/fahova-osvita/suchasni-strategii-pidtrimki-rozvitku-chitannya (дата звернення: 17.01.2025).

31. Сенченко М. І., Сенченко О.М. Від ери Гутенберга до ери Цукерберга…*Переваги і недоліки сприйняття друкованого та електронного тексту.* Київ : Ліра-К, 2021. 128 с.

32. Ханчук І. «Формула героя» сучасної дитячої прози. *Українська мова і література в школах України.* 2015. С. 27–31.

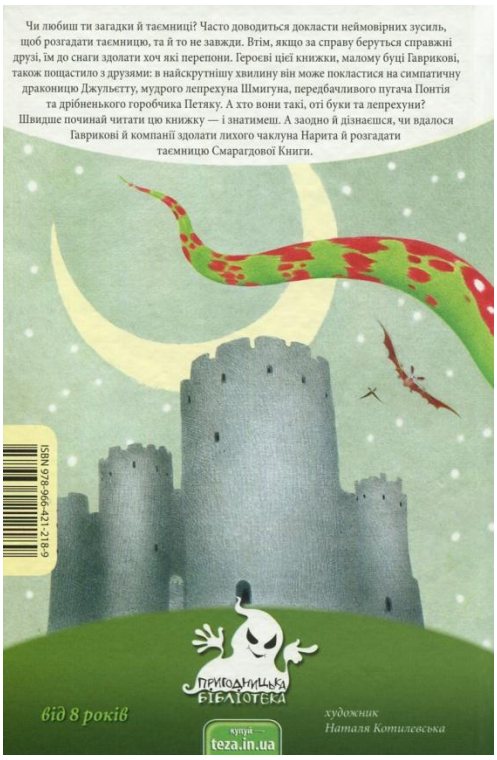
33. Чудинова В. П. Дитяче читання в перехідний період : соціодинаміка процесів трансформації : Шкільна бібліотека, 2006. С. 186–208.

34. Шулькова К. І. Тенденції розвитку дитячої літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття. 2015. Вип. V. С. 294–303.

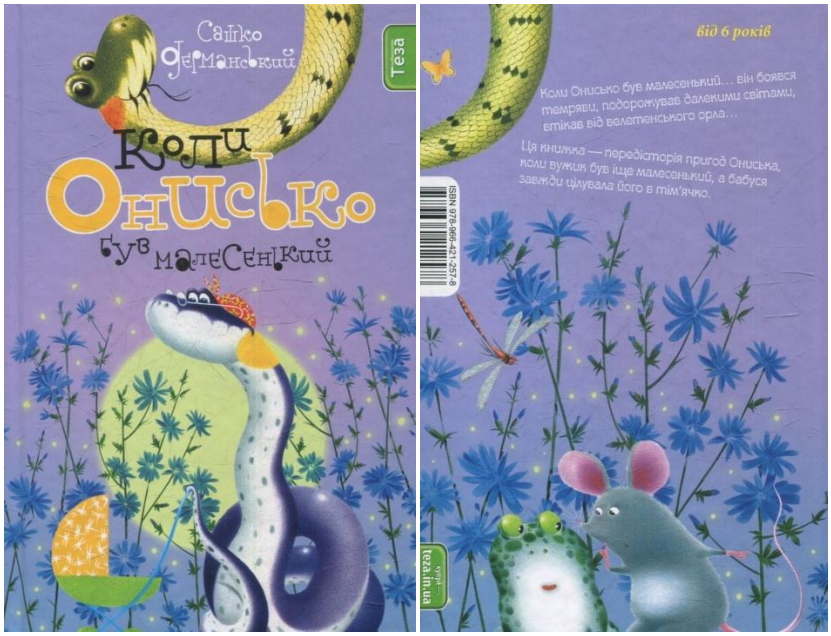
35. Ярмиш Ю. Ф. У світі казки: літературно-критичний нарис. Київ : Радян. письменник, 1975. 145 с.

ДОДАТОК А.1

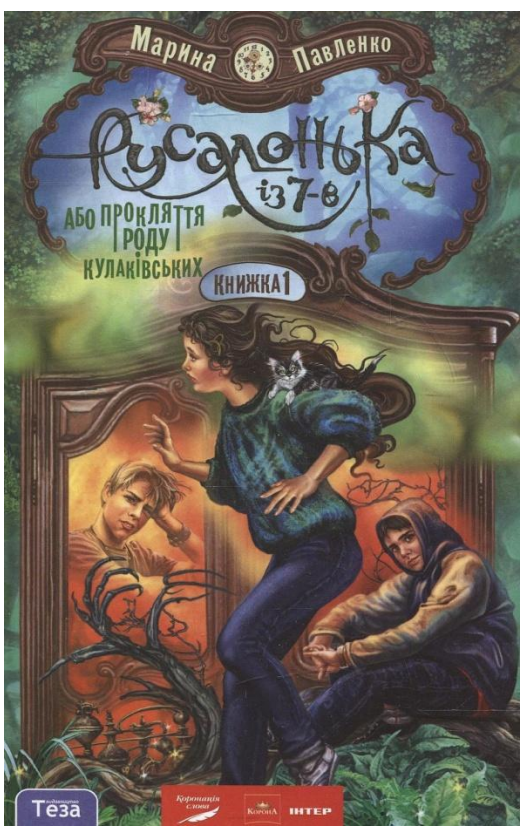

Сашко Дерманський
КОРОЛЬ БУКІВ,
або
Таємниця Смарагдової Книги
Теза
Пригодницька бібліотека

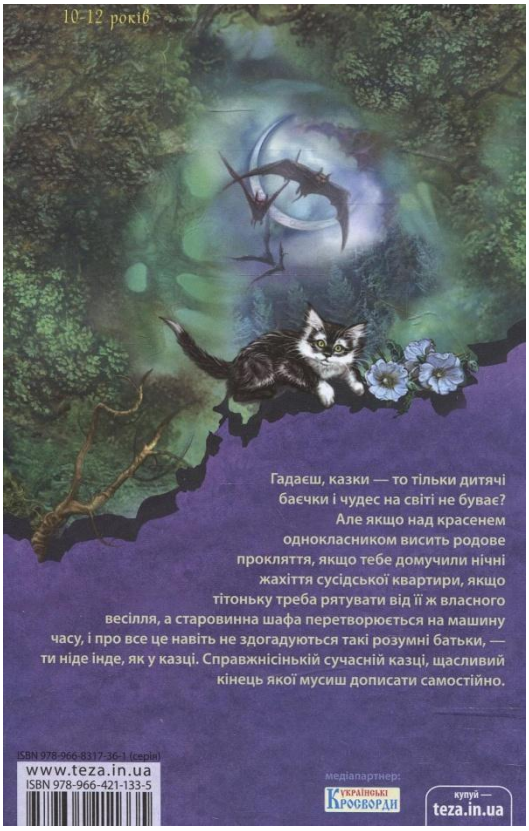

Чи любиш ти загадки й таємниці? Часто доводиться докласти неймовірних зусиль, щоб розгадати таємницю, та й то не завжди. Втім, якщо за справу беруться справжні друзі, їм до снаги здолати хоч які перепони. Героєві цієї книжки, малому буці Гаврикові, також пощастило з друзями: в найскрутнішу хвилину він може покластися на симпатичну драконицю Джульєтту, мудрого лепрехуна Шмигуна, передбачливого путача Понтія та дрібненького горобчика Петяку. А хто вони такі, оті буки та лепрехуни? Швидше починай читати цю книжку — і знатимеш. А заодно й дізнаєшся, чи вдалося Гаврикові й компанії здолати лихого чаклуна Нарита й розгадати таємницю Смарагдової Книги.
ISBN 978-966-421-218-9
Пригодницька бібліотека
від 8 років
художник Наталя Котилевська
купуй teza.in.ua

ДОДАТОК А.2

Сашко Дерманський
Коли Онисько був малесенький
Теза
від 6 років
Коли Онисько був малесенький... він боявся темряви, подорожував далекими світами, втікав від велетенського орла...
Ця книжка — передісторія пригод Ониська, коли вужик був іще малесенький, а бабуся завжди цілувала його в тім'ячко.
ISBN 978-966-942-057-6
Теза

ДОДАТОК А.3

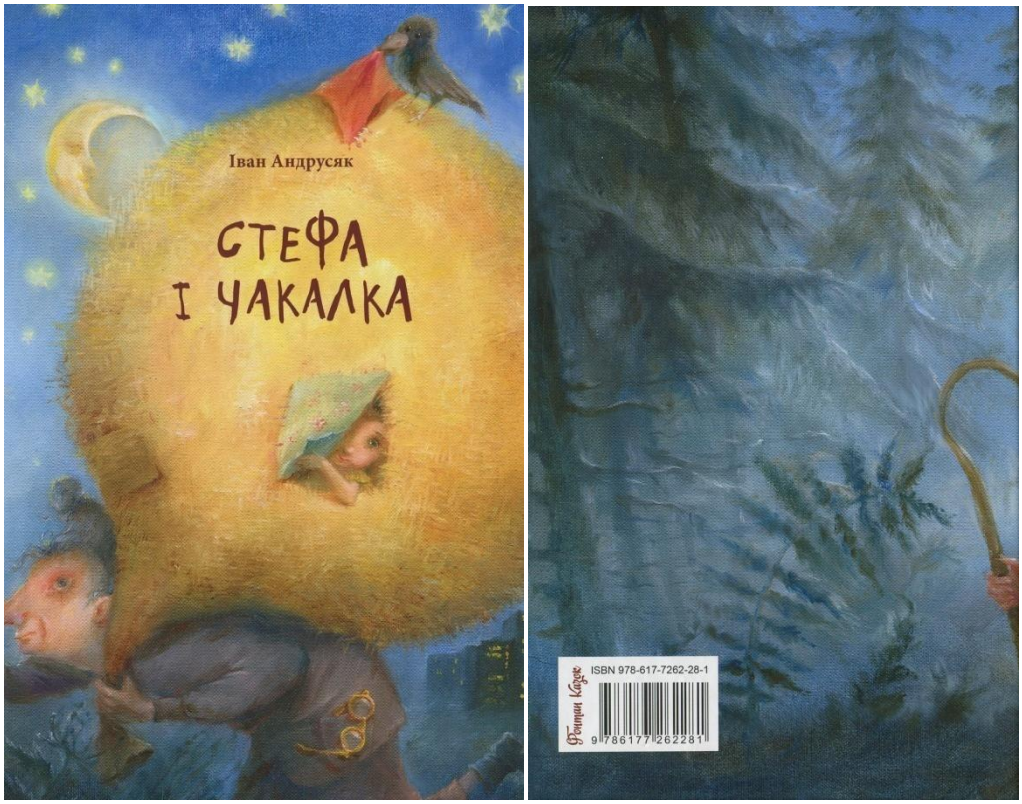

Марина Павленко
Русалонька із 7-в
або прокляття роду Кулаківських
Книжка 1
Теза
Корона
ІНТЕР

10-12 років
Гадаєш, казки — то тільки дитячі баєчки і чудес на світі не буває? Але якщо над красенем однокласником висить родове прокляття, якщо тебе домучили нічні жахіття сусідської квартири, якщо тітоньку треба рятувати від її ж власного весілля, а старовинна шафа перетворюється на машину часу, і про все це навіть не здогадуються такі розумні батьки, — ти ніде інде, як у казці. Справжнісінькій сучасній казці, щасливий кінець якої мусиш дописати самостійно.
www.teza.in.ua
ISBN 978-966-421-133-5
медіапартнер:
Кросворди
купуй — teza.in.ua

ДОДАТОК А.4

ДОДАТОК А.5

Іван Андрусяк
СТЕФА
І ЧАКАЛКА
ISBN 978-617-7262-28-1
9 786177 262281

ДОДАТОК А.6

МАРИНА ПАВЛЕНКО
Півтора бажання
казки
з Ялосоветиної скрині
наш формат

ДОДАТОК Б

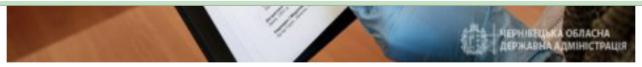

Фото: facebook/Чернівецька обласна державна адміністрація

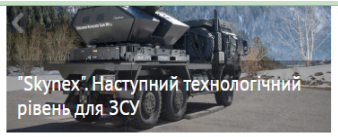
Результати дослідження "Читання в контексті медіаспоживання: Вплив карантину на читацьку поведінку українців", проведеного на замовлення Українського інституту книги показали, що карантин та пов'язаний із ним локдаун спричинив активізацію читацьких практик у березні.

Проте після травневого піку показники кількості згадувань книжок та читання у соцмережах знову повернулися на рівень січня-лютого. Окремі категорії користувачів у підсумках карантину зазначали, що так і не прочитали запланованих текстів.

"Великою мірою спад цікавості до книжкової тематики міг спричинити загальний рівень занепокоєння українців через карантинні обмеження та економічну кризу. Поруч із цим, мережі заполонив величезний масив безкоштовного контенту (численні фахові вебінари, навчальні відео-курси, доступи до іноземних музеїв, екскурсії онлайн, концерти тощо), який міг справді скласти конкуренцію книжкам", - зазначають в інституті.

Що відбувається в Інституті книги, чи ми працюємо і що нового

Щодо смакових уподобань читачів, то більшість масової літератури, яка обговорюється у соцмережах належить до **жанру нонфікшн (літературної журналістики).** Жанрова художня

БЛОГИ

Анн-Марі Пельтьє

Папа в Угорщині. Небезпека пацифізму

Ми хотіли б запропонувати Папі Франциску почитати Василя Гроссмана. Він відкриває нам очі на правду: нацизм і комунізм ніколи не були чимось іншим, як братами близнюками.

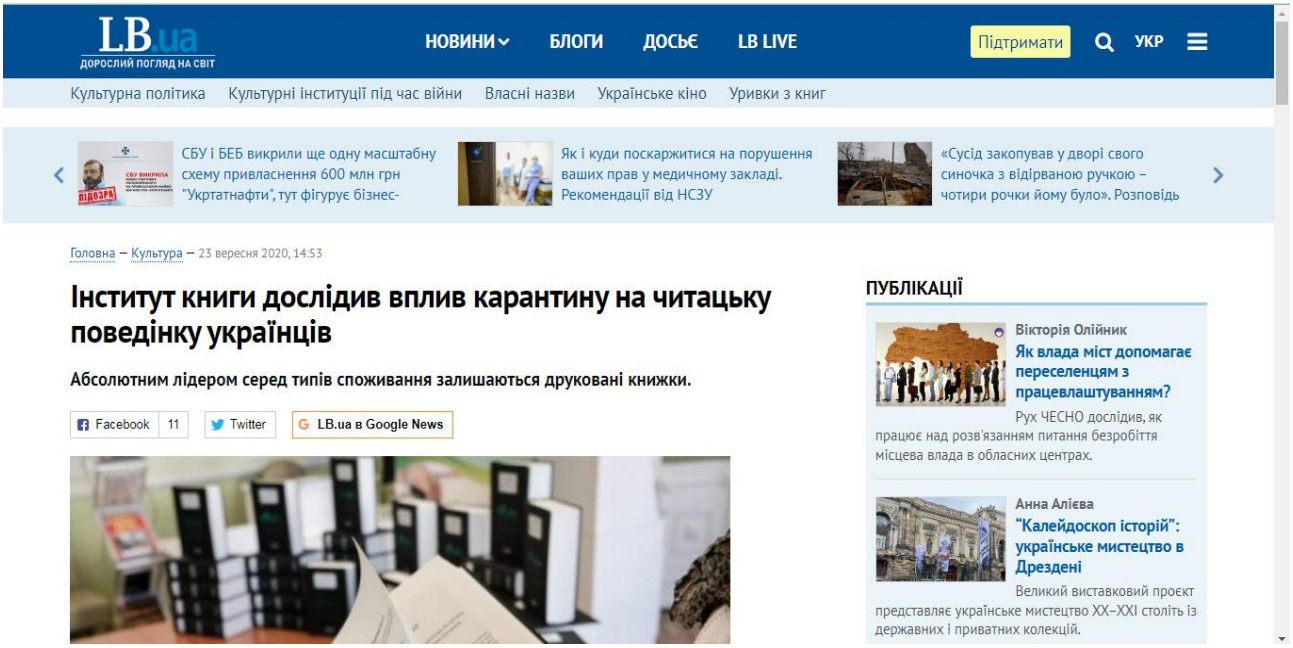

Юлія Орлова

«Фриланс здорової людини» Тетяни Гонченко. Уривок із книги

Все наше життя – це суцільна комунікація. І те, як ми вміємо спілкуватися з людьми, що ми комунікуємо, безпосередньо впливає на те, що ми в житті отримуємо.

Всі записи блогів

ДОДАТОК В

Вікова група	**Вік читачів**	**Кегль для основного тексту**	**Рекомендована ілюстративність видання**	**Кількість переносів на сторінці**
Перша	до 6 років	14 і більше	50% і більше	до 4
Друга	від 6 до 10 років	14 і більше,а для учнівIII-IV класів12 і більше	35% і більше	до 8
Третя	від 11 до 14 років	10 і більше	30% і більше	до 12
Четверта	від 15до 18 років	9 і більше	(не зазначено)	До12

Декларація
академічної доброчесності
здобувача освіти Запорізького національного університету

Я, Чубовська Неллі Романівна, здобувачка освіти 4 курсу, спеціальності/ освітньо-професійної програми журналістика/редакторсько-видавнича діяльність і медіамоделювання, групи 6.0611-рвд-з-с3, адреса електронноїпошти nellichubovska444@gmail.com підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему: «Жанрово–тематична парадигма дитячих видань»відповідаєвимогамакадемічноїдоброчесності та не міститьпорушень, щовизначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зізмістомякихознайомлена;

– заявляю, щонадана мною для перевіркиелектроннаверсіяроботи є ідентичноюїїдрукованійверсії;

– згоднана перевірку моєї роботи на відповідністькритеріямакадемічноїдоброчесностів будь-якийспосіб, у тому числі за допомогоюінтернет-системи, а також на архівуваннямоєїроботи в базіданихцієїсистеми.

Дата _____Підпис ПІБ (студент) Чубовська Н.Р.

Дата _____ Підпис_____ ПІБ (науковийкерівник) Микитів Г.В.